

Suzana Tratnik

Mrtve stvari

Prekopavala sem svoj mali vrt, ki je bil le varčno odmerjena krpica zemlje, dvakrat dva metra, na južni strani hiše. Moj vrt pravzaprav nikoli ni bil vrt, ampak pokopališče za male živali, resnično majhne živalice in žuželke. Največji pokojnik je bil krt, ki ga je stara mama zalotila med prekopavanjem grede in ga z lopato skoraj preklala na pol. Jaz pa sem ga previdno vzela iz zemlje in odnesla na svoj vrt. Stara mama je vpila name, da nisem normalna, ampak norčasta, ker z golimi rokami prijemam mrtvo stvar. Zanj je bila stvar vsaka žival, mrtva pa je bila še posebej kužna in nevarna. Takrat sem za krta izkopala zelo zelo globoko poslednjo jamico, zato me zdaj ni skrbelo, da bi med prekopavanjem usekala vanj. Bržkone je večina trupelc tako že razpadla. Izkopala sem nekaj vžigalčnih škatlic, v katerih so bili v preteklih letih slovesno pokopani: čebela, velika zelena kobilica, metuljček cekinček, velik črn hrošč, kačji pastir ... Papirnate krstice so bile že preperele, v njih pa ni bilo ničesar več. Ohranila se je le okrogla kovinska škatlica od črnega boksa za čevlje, v kateri sem pokopala šest pikapolonic. Ne da bi jo odprla, sem jo odvrгла v smeti. Tudi sicer moje pokopališče ni delovalo že dobro leto, vse odkar so se moji starši ločili in sva se z mamó odselili iz te hiše v najgršo možno podnajemniško sobo na drugem koncu mesta, pravzaprav na zelo zavrženo obrobje v bližini socialnih stanovanj s socialnimi prebivalci in prebivalkami. Nisem mogla verjeti, da sem v enem samem letu pozabila, kdo vse so bili moji dragi pokojniki in pokojnice, moje mrtve stvari, ki sem jih tako slovesno pokopavala in v vsako gomilico zapičila še križ, narejen iz na fino nasekanih trsk.

Sama od sebe sem sklenila, da bom svoje malo pokopališče uradno razveljavila, ga prekopala in namesto grobov in križev raje zasadila solato, ki je koristna in še raste sama od sebe. Ko imaš trinajst let in se ti zdi, da drsiš v socialo, opisano v realističnih romanih, da si se nenadoma pogršala,

česar ne moreš prikriti z lepimi oblekami, ker zanje seveda ni denarja, med počitnicami pa se vsak dan s kolesom voziš k stari mami, ki po kapi in smrti starega očeta živi sama v hiši z velikim vrtom, ti pa preživljaš poletje pri njej tudi zato, ker ni denarja za morje, s sošolkami pa se zunaj šole ne dobivaš, ker se jim zdiš čudna, saj tudi poleti ne maraš nositi kril in oblekic s cvetličnimi vzorci pa še edina v razredu si brez resnega ali vsaj namišljenega fanta, ker so ti pač vseč dekleta... Ko se ti dogaja vse to, se počutiš dovolj norčasta in bedna že brez tega, da bi skrbela za zasebno pokopališče. In bila sem tudi odločno prestara za kaj takega. Bil je čas, da začnem misliti na solato in paradižnik in papriko, na zelenjavo, ki je bo mama vesela, ker ji po službi ne bo treba še vse večere plesti puloverjev za tečne kmečke babe v službi, ki potem njeno filigransko delo poplačajo s kako vrečkico krompirja ali korenja za v juho ali s tremi jajčki, nikoli pa ne pomislijo, kako zelo prav pride samohranilki vsak dinar.

“Kdo pa je danes umrl?” sem slišala za svojim hrbtom.

Obrnila sem se, ker nisem nikogar videla priti na dvorišče. Stara mama je še bila pri sosedih, pri studencu pa je zdaj stal moj oče in kadil, kot da bi se vzel od nikoder.

Bila sem malo užaljena, ker je tako hitro pozabil, kako hitro ristem tudi brez njega. To poletje sva se sicer večkrat videla, ker se je nenehno kregal s svojo novo ženo in je cele dneve preživljal pri svoji materi in včasih pri njej tudi prespal, čeprav se je z njo prav tako prepiral, še bolj pa moja stara mama z njim in takrat je raje prespal kar v avtu. Pa saj je bilo poletje, čas dopustov. Mi trije smo sestavljali neko čudno, po nesreči zlepljeno, frankensteinovsko družino: stara mama, ki je po kapi postala še bolj zagrenjena in sitna in ni mogla več kuhati, ker so ji krožniki in lonci in drva padali iz šibkega prijema, oče, ki je bil do mene in do vseh popolnoma nepredvidljiv, saj je prihajal in odhajal, kakor je nanoslo, jaz, ki sem ravnokar odrasla, kar je bilo zelo boleče in kar sem vsem zamerila do obisti.

Včasih sva z očetom skupaj skuhalo kosilo po navodilih stare mame. Njeni napotki so bili pogosto nedosledni, jeza zaradi najine nesposobnosti pa neizmerna. Pri vsakem obroku je bentila, češ da so rezanci v juhi pretrdi, čeprav so že skoraj razpadali, da je solata slabo oprana in polna zemlje, pohan piščanec krvav in sredica kuhanega krompirja surova. Ni čudno, da je obupala nad preostankom svojega življenja, tako bednega, saj ji na njene zadnje dni kuhata možki in otrok.

Proti večeru sem pomila posodo, pospravila svoje znamke, značke in razglednice z vsega sveta v omarico na hodniku (v resnici vsega tega klumpa nisem več zbirala, ampak sem ga samo puščala pri stari mami in se delala, da imam še nekaj svojih hobijev v tej hiši, da me je še

vedno nekaj tu ...), se usedla na kolo in se odpeljala v drugo hišo. Tista podnajemniška soba ni bila nikoli moj dom, moja nekdanja hiša z lepim vrtom pa je bila le še napol resnična. Med kolesarjenjem me je neprijetno obšlo, da bom semkaj zahajala samo še toliko časa, dokler bo stara mama živa, in da smo že zdaj vsi trije, stara mama, oče in jaz, v tej zapuščeni hiši z mnogimi praznimi sobami kakor duhovi.

“Nobena stvar ni umrla,” sem nekoliko nejevoljno odgovorila očetu. “Samo svoj vrt bom prekopala.”

Nasmehnil se je in si prižgal novo cigareto. Ni se trudil nadaljevati pogovora, jaz pa še manj.

Ni bilo čisto res, da nobena stvar ne bi umrla. Ko sem se pred tedni vrnila z vedno predolgih počitnic pri maminih starših in najprej prikolesarila k stari mami, sem takoj videla, da je pasja ovratnica na verigi prazna. Psice Mace ni bilo več. Stara mama mi je v solzah povedala, da se je zastrupila. Nisem mogla verjeti. Kako se lahko zastrupi pes, ki je na verigi? Okrivila sem staro Agi, ki je rada obiskovala vse, ki se je niso znali znebiti. Čeprav njena penzija ni bila slaba, je imela grdo navado, da je brskala po smeteh, o čemer je tudi govorila brez zadrege. Večino svojih oblačil je nabrala iz smeti, jih oprala in po potrebi pokrpala ter ponosno navlekla nase čim več kosov, kakor brezdomka, ki se oblači večslojno. Iz smeti je pobirala tudi kruh, zelenjavo, kose surovega ali kuhanega mesa, salame, sir, hrenovke, napolitanke ... Nihče pri zdravi pameti ni jedel tistega, kar je prinesla Agi, stara mama pa je najbrž kak gnil kos piščanca dala moji Maci, čeprav je to tajila. Zato sem poleg Agi okrivila še njo, pa tudi svojo mamo, ki je našla podnajemniško sobo v hiši z dvoriščem, na katerem niso bile dovoljene domače živali, poleg tega pa nihče še pomislil ni, da otrok lahko strašansko pogreša svojega psa. Zato sem nehala biti otrok.

Tako sem za Macino smrt obdolžila mnogo ljudi, tudi svoje starše, in takrat sem se odločila, da svojega otroškega pokopališča nočem več imeti. Prizadevno prekopavanje z lopato in potem rahljanje zemlje z motiko in s krampom ter slednjič grabljanje mi je pomagalo, da sem Macino nesmiselno smrt nekako umestila v ta svet duhov v izginjajoči hiši na mali ulici.

Le moja prijateljica Ida iz sosednje hiše je ostala ista, njo sem imela vedno enako rada. Odkar sem vsak dan redno hodila k stari mami v svojo nekdanjo hišo, sem se spet družila z njo, a na svojem dvorišču, kajti če bi bili na njenem, bi me stara mama obtožila, da nisem na obisku pri njej, ampak me bolj zanimajo tujci. Vedno je zahtevala vso pozornost in vsakega člana ali članico družine, ki se ji je po njenem premalo posvečal, zatožila vsem drugim. Zato sem ji zlagala oprano perilo in drva za zimo,

zračila omare, pospravljala kravate, srajce in suknjiče starega očeta v velike vreče, po katere naj bi prišli vaški sorodniki, in pospravila špecerijo v kuhinjskih omarah, da se vanje ne bi naselili molji.

Tu in tam je hotela, da ji berem, a nisem več marala brati pravljic, ona pa ne poslušati večno istih molitvic iz črnega molitvenika, zato sem ji brala vremenska poročila in črno kroniko iz Vestnika. Še posebej je hotela vsak dan sproti vedeti, koliko ljudi je umrlo in katere od njih je poznala in kdo vse se je na osmrtnici vpisal med žalujoče. To je bilo njeno malo pokopališče. Včasih sva na poti iz trgovine zraven trafike našli odvržene stare revije, večinoma take s tragičnimi družinskimi zgodbami. In potem sem ji veliko brala iz hrvaške Arene, ker se nama je zdelo, da je to najbolj resnicoljubna revija.

Ampak tistega dne sem prekopala svoj vrt in izpraznila pokopališče ter tam posadila mlado solato, ki je po nekaj toplih in deževnih dnevih že toliko zrasla, da se je povsem zlila z odraslo solato na gredi stare mame. Tako se je moj mali vrt spojil z običajno veliko gredo in pravzaprav izginil. A tega sama nisem videla, ker me po tistem dnevu zelo dolgo ni bilo več blizu.

Ko sem prekopala in pograbljala vrt ter pospravila vrtno orodje v razpadajočo lopo, ki je po smrti starega očeta nihče ni več vzdrževal, bi lahko Maco peljala na sprehod po poljih vse do proge in vrnili bi se šele po dobri uri, a ni bilo več nobene žive stvari, ki bi jo lahko peljala na sprehod. Tudi kur že dolgo ni bilo več, ker nihče ne bi mogel skrbeti zanje. Žičnata ograja kurnika je bila podrtá in zvita v nemaren klobčič, čakajoč, da ga odnesejo vaški sorodniki, ki jih nikakor ni bilo več blizu. Tudi mačk ni bilo več. Tudi nas kmalu ne bo več tam.

Ko sem svoje pokopališče zravnala z zemljo in se spet spomnila, da nimam več Mace, me je prijelo, da bi pobegnila od te hiše v tisti novi, lažni dom, kjer je bilo poleti neznosno, ker si bila priklenjena in zaprta med štiri stene, kot je rekla tudi moja mama, čim se ji je začel dopust.

Usedla sem se na studenec na sredi, na meji med našim in sosedovim dvoriščem, ker je bil skupen, in takrat je iz hiše pritekla Ida z zamisljivo, da bi šli v kino, ker vrtijo dobro kriminalko po romanu Agathe Christie. Ida je vedela veliko o kriminalkah in posodila mi je že skoraj vsa dela najboljših pisateljic Christie, tako da me je njen predlog rešil še enega večera neizbežne turobnosti med izgubljenim in lažnim domom. Zmenili sva se, da se čez pol ure spet dobiva pri studencu in odrineva v mesto.

Šla sem na hodnik in se delala, da pospravljam svojo omarico z značkami, znamkami, razglednicami in starimi številkami Arene, čeprav je tistega dne sploh nisem odprla. Vsi ti zbirateljski hobiji so me vse manj

zanimali, a ker svojih zbirk nisem želela prepustiti neumnim daljnim bratrancem iz rojstne vasi stare mame, raje nisem povedala, da v resnici ne zbiram ničesar več.

A čutila sem nezadržno nujo, da pobrkljam po omari, preden bi stari mami priznala, da bom tega dne odšla slabo uro prej, ker greva s sosedovo Ido v kino. Čeprav niti nisem vedela, kaj je tu sploh za priznati. Med počitnicami sem smela vsak dan v kino, ne da bi morala mamu prositi za izhod za vsako predstavo posebej. Moje navidezno pospravljanje po omarici me je spominjalo na očetovo brisanje in glajenje žarometov na avtu, ko ni vedel, kako bi čim bolj neopazno omenil, da gre s kolegi na pijačo, saj je bil takrat še poročen z mojo mamu in ni smel povedati, da gre z novo babo na zmenek, ampak se je moral zlagati.

Ko sem zaprla omarico in obrnila ključek, ki sem ga vedno ponosno nosila s seboj, čeprav v hiši ni bilo nikogar, ki bi si želel ogledati moje zbirke, sem navrgla, da grem z Ido v kino. Stara mama je sedela na divanu v kuhinji pri odprtih vratih, zato sem vedela, da me je slišala. Da bom zaradi tujega človeka odšla prej "od doma", mi je bilo lažje priznati, če je nisem gledala v obraz, njej pa se je bilo tako lažje sprenevedati, da me ne sliši. Stopila sem do kuhinjskega praga, naprej ni šlo, ker je bil zrak že zgoščen za rezat.

"Čez pol ure," sem rekla, zavedajoč se, da z vsako izgovorjeno besedo vnašam le še več nemira. "Tam na studencu bom čakala Ido. Če boš prišla še kaj ven na predvečer."

Stara mama, ki je sedela s sklenjenimi rokami na trebuhu, je glavo obrnila proč. To je bilo vse.

Šla sem sedet na studenec, tako da sem gledala svoj vrt, zravnian z zemljo.

Od nekod se je spet vzela oče.

"Greš?" me je vprašal.

"Še malo," sem odvrnila in bingljala z nogami ob kamnitem obodu studenca. Pokimal je in odšel v hišo.

Obsedela sem v predvečerni tišini. Za mojim hrbtom, na nasprotni strani vrta, je zahajalo sonce. Ognjeno rdečo svetlobo sem videla v odsevu na oknu Idine sobe. Nenadoma se je levo krilo okna odprlo in razpolovilo celovito, umirjeno sliko zahoda. Ida mi je na kratko pomahala, kar sem razumela kot znamenje, da bo takoj.

Nekaj sem začutila v svoji bližini, kot piš Macinega pasjega sopihanja na moji nogi. Obrnila sem se in zagledala očeta, čisto blizu sebe, morda en meter stran. Kadil je. Globoko je potegnil dim, izpihnil in rekel:

"Kam ti zdaj greš?"

“V kino.” Skomignila sem, kot da to ne bi bilo nič. Saj, kaj pa naj bi to bilo?

“A tako.” V njegovih očeh sem zaznala porog, morda zato, ker so bile obrobline malce krvavo.

“Z Ido,” sem rekla. “Z Ido greva gledat film *In potem ni bilo nikogar več*. To je dobra kriminalka.” Prezirala sem ta svoj slabo zaigrani, prijazni ton, ki sem ga uporabila vsakič, ko sem hotela s kvaliteto upravičiti svoje ravnanje. Saj je samo kino, sem si mislila. A vedela, da ni samo kino. A se zato pride k bolni in osamljeni stari mami, da se jo potem ignorira z druženjem s sosedo?

“Z Ido,” je oče z odporom ponovil za mano. Zakašljal je in zavohala sem alkohol. Vedno sem ga, pri vseh ljudeh, že od majhnega. “Dobro.”

Če je kdo v naši družini rekel dobro, to nikoli ni bilo mišljeno dobro, ampak grozilno.

“*Deset malih Indijančkov!*” je odločno pribil oče in se obrnil. Po kamnitih ploščicah je stopal nazaj na dvorišče in proti hiši. “To je pravi naslov filma.” Prižgal si je cigareto in mi govoril s svojim hrbtom: “Drug za drugim.”

Takrat je iz hiše prišla Ida, lepo napravljena in s torbico čez ramo, a zaskrbljenega obraza. Najbrž je slišala vsaj del pogovora. Tudi ona je vedela, kdaj so ljudje pijani. Nasmehnila se mi je. Prijela sem jo pod roko in zakorakali sva napeti filmski dogodivščini naproti. Šli sva skozi judovsko pokopališče ob naši mali ulici, tako kot vedno. Nisva se bali visokih trav poleti, ki so bičale gole noge in v katerih naj bi se skrivale kače, kuščarji in druge nevarne stvari. Razposajeno sva stopali po ozki potki sredi visoke trave, ki je ni nihče kosil, zato so iz nje štrleli samo nagrobni spomeniki in midve. Jaz sem vedno stopala prva, ker sem bila v vsaki travi neustrašna, Ida pa je hodila tesno za menoj, tako da se me je držala za komolce. *Druga za drugo*.

Ko sva prišli s pokopališča, vzporednega z našo ulico, se je po njej pripeljal moj oče, pravkar je zavijal levo na glavno cesto. Ni mi bilo jasno, kam bi bil lahko namenjen, saj je bil le malo časa pri stari mami, ki je bila zdaj zares sama. Pomahala sem mu, a me ni niti pogledal. Ko je divje speljal, tako da so gume zacvilile, sem vedela, da naju je opazil.

Z Ido sva za trenutek obstali brez besed. Samo močnejše me je prijela za komolce, kot da bi me tolažila ali bodrila. Obšla me je jasna slutnja. Nekaj je bilo dobro, v tistem grozilnem smislu.

Spet sem jo prijela pod roko in med živahnim pogovorom o tem, kako je Agatha Christie v resnici zelo domiselno uprizorila lastno smrt, pravzaprav umor, da bi tako zašila svojega prevarantskega moža, sva hitro stopali naprej proti kinu. Če bi prišli vsaj petnajst minut prej, bi še lahko

dobili vstopnice na sredi najine pete vrste in si pred predstavo privoščili še sladoled. Saj je bilo vendar poletje in bili sva na počitnicah, četudi doma.

Prišli sva skoraj pol ure pred projekcijo ter dobili vstopnici po svojem izboru in si kupili sladoled. Predstava se je lahko začela.

Deset ljudi je povabljenih na majhen otok, a gostiteljjev začuda ni na spregled. Izkaže se, da so bili povabljeni prav določeni ljudje, ki so nekoč v preteklosti nekaj zakrivili, zdaj pa jih nekdo skrivaj ubija drugega za drugim, ravno tako kot sproti izginjajo figurice malih Indijančkov, ki jih je seveda deset. Z Ido se od strahu drživa za roke. Izbrali sva pravi poletni film! V kinodvorani je grozna napetost. Kaj če ubija kdo izmed na otoku zbrane deseterice? Nekdo, ki ni ne prijatelj ne žrtev, ampak maščevalec ali maščevalka?

Iz kina sva prišli prestrašeni in pretreseni. Tisto so bili še časi, ko nam je veliko platno pričaralo največ živčnosti. Sploh otrokom, kar sicer midve nisva več bili, kajti jaz sem tistega dne razveljavila svoje malo pokopališče, moja prijateljica pa je bila za jeseni že vpisana na srednjo šolo, tako da je bilo to njeno zadnje osnovnošolsko poletje. A ko je bilo filma konec in sva zapustili dvorano, sta naju pred kinom čakali najini mami, kar je bilo, milo rečeno, čudno. Sama sem živela zelo blizu kina, Ida pa je bila starejša in pogumnejša in je mimogrede prehodila tiste četrt ure skozi mesto do svoje ulice. V tem kraju takrat nihče ni potreboval spremstva, niti ponoči. Mnogi pa smo si radi privoščili malce filmske neverjetnosti in groze. Ta se je zdaj prelila s platna na sedeže v dvorani, na hodnik in ven na privzdignjeno ploščad prek kinom in navzdol na ulico in pločnik, kjer sta stali zaskrbljeni materi. Z Ido sva si zunaj obetali oddih od fantazije in tolažilni klepet z veliko smeha ter sladoleda, ki sva si ga po navadi še enkrat privoščili po vsakem ogledu napete kriminalke ali grozljivke. Toda mali Indijančki so še kar naprej padali tudi tukaj. Zunaj. Drug za drugim.

“Tvoj oče ...” Idina mama me je ogovorila brez pozdrava in me pogledala s strahom, predvsem pa sočutno. Očitno sem bila jaz najbližje tisti osebi, ki se ji lahko govori o njenem očetu. Niti sanjalo se mi ni, kaj tako strašnega se je zgodilo, medtem ko sva bili v kinu, a nisem bila niti najmanj presenečena. Očetove surove besede ob studencu, vonj po alkoholu, cviljenje avtomobilskih gum, ko je pri pokopališču speljal mimo naju in se pretvarjal, da naju ni videl. Že vsa ta leta – sumila sem, da že pred mojim rojstvom –, je bilo nekaj zelo narobe, kateri vzrok za to pa si je tistega večera omislil on sam ali kdo drug, pa že zdavnaj ni bilo tako pomembno.

Treba je bilo ukrepati, Indijančki so že padali.

“Pijan je,” je rekla moja mama, skoraj sramežljivo, ker so se je tudi po ločitvi njegova nepredvidljiva razpoloženja še vedno tako močno dotikala.

Dotikala so se naju obeh in tistega večera še dveh nekdanjih sosed, a proti temu ni mogla nič. Nihče ni mogel nič proti temu.

“Kaj sta naredili?” je Idina mama vprašala Ido in mene. Skomignila sem, saj smo vse štiri vedele, da nisva naredili nič, ampak tako je bilo laže razumeti ali sprejeti vsaj nekakšen vzrok za očetovo divjanje po cesti. Kajti to je rad počel, ko se je napil in se razjezil – ali pa obratno: ko se je razjezil in se napil –, rad je dirkal po cestah, naglo zaviral, da so škripale zavore, in zatem naglo speljal, da so cvilile gume. In da so se ga vsi v njegovi bližini bali. To sem že vedela, da imajo ljudje neznansko radi strah in da jim je všeč, ko s strahom obvladujejo druge ali pa se z njim ubijajo sami. Po strah smo hodili tudi v kino, na samotno pokopališče na naši ulici ali kar v hišo strahov v cirkusu, ki nas je sicer zelo redko obiskal. Še nedavno sem strah okušala predvsem v kinu in včasih pred televizorjem. A ta je po koncu predstave navadno izginil, morda me je kdaj obiskal v sanjah, ni pa se naselil v meni.

“Kar pobrali sta se in šli v kino. Tvoja stara mama ne more požreti tega, da ni na prvem mestu, saj to veš,” je rekla Idina mama, sicer dobra prijateljica moje stare mame. V tistem trenutku se mi je razjasnilo, kaj mi je hotela povedati: da bi se iz varnostnih razlogov morali zlagati, kratko malo zatajiti, da sploh kam greva skupaj, in se skrivaj dobiti v slaščičarni zraven kina. A bili sva tako nesramno brezbrizni, da se nisva trudili z laganjem. Seveda ni bilo razloga za laž. Vse to sploh ni imelo zveze z nama, ampak z očetovo jezo. Bil je jezen na mamo, ker jo je zapustil in ker tega ni bilo več mogoče ne popraviti ne spremeniti. Vse skupaj je bilo nelogično, vendar sem vseeno razumela, saj sem, kot že rečeno, tistega dne odrasla in se mi ni več zdelo nemogoče najti logiko v nelogičnosti.

“Saj sem bila ves dan z njo,” sem poskušala razumno razložiti, a sosedama tega ni bilo treba praviti.

“Vsak dan počitnic gre k njej! Vsak božji dan! Kaj bi še rada ta ženska?!” je pribila še mama.

Soseda, ki je zelo dobro poznala našo staro mamo, mi je rekla: “Včasih rada nori, saj veš. Rekla je, da bo kar umrla, nalašč, ker si jo zapustila zaradi drugih, s katerimi hodiš v trapasti kino, in da te bo po smrti prišla strašiti.”

“Ne poslušaj tega,” je rekla mama in me potegnila za roko. Treba je bilo zbežati. Ida in njena mama sta se že obrnili v drugo smer in nama čez rameni zaželeli: “Srečno! Tecita domov! Morda ga še ni v bližini.”

Sosedi sta se živčno ozrli okoli sebe in zatem hitro prečkali cesto. Z mamo sva ostali sami. Vedeli sva, da se bo oče najverjetneje zapodil prav za nama, ker smo bili družina, čeprav to ni imelo več posebnega smisla. Samo stari oče bi nama lahko pomagal in naju vzal v bran, ampak on je bil že leta mrtev.

Usmerjala sem najin beg, ker se mi je zdelo, da sem razsodnejša od mame, čeprav enako preplašena. A mnenja o svojem očetu vendarle nisem spreminjala toliko, kolikor ga je ona o svojem možu. Predlagala sem tek po diagonali skozi park, kamor nama ne bi mogel slediti z avtom. Čim sva prestopili živo mejo parka, sva v ozadju blizu kina zaslišali cviljenje gum. Nisem se obrnila, mama pa je rekla, da je bil on. Tekli sva po stezi skozi park skoraj do vogala ulice, na kateri je bila hiša, kjer sva stanovali v podnajemniški sobi. A na izhodu iz parka sva se naglo ustavili kot mački med tekom. Če bi imeli gume, bi zacvilile. Rdeča stoenka je bila parkirana točno tam, pred izhodom, tako da ne bi mogli mimo nje in preteči še kakih sto petdeset metrov do svojega cilja. Iz avta se je v gluho noč razlegala glasna glasba, neka hrvaška popevka. Samo to sem ujela, da je pevec žalostno in zateglo pel o svojih solzah, ki jih ne bo mogel izbrisati nikdar več. Z mamó sva se nagonsko, brez besed pognali nazaj v park. Med tekom se je oddaljevalo pevčevo žalostno tuljenje, dokler ni utihnilo kot odrezano. Oče je taktično ugasnil radio, da ne bi več mogli slišati, kod se vozi. Pritekli sva nazaj do kina in izbrali pot po pločniku ob glavni cesti. Ta pot je bila daljša, a tu sva imeli vsaj pregled nad vozili na cesti. Rdeča stoenka se je dvakrat pripeljala mimo in dvakrat sva se skrili za živo mejo parka. Poznali sva hrumenje tistega motorja. Uspešno sva prišli že do roba parka in do ulice, na kateri naju je prej čakal. Bilo bi logično, da bi znova poskusili zbežati po tej ulici, vse do vogala, in zaviti na levo. To je bila najkrajša pot. Ker pa sem bila sveže odrasla, sem šepnila, da teciva še naprej, do naslednje ulice, ki naju bo oddaljila od cilja, a ravno zato, ker je bila ta smer manj verjetna, je bila tudi varnejša. Tekli sva naprej, v temi in tišini. Nisva govorili, ker naju je že tako vse izdajalo. Podivjano škripanje zavor se je slišalo udušeno, nekje na drugi strani parka. Morda pa se nama je samo zdelo, da slišiva njegov avto. Končno sva zavili na naslednjo stransko ulico. Samo še do konca, ob šolskem stadionu, in potem na desno nazaj proti mestu in samo še dobrih petdeset metrov do hiše.

Pritekli sva že do konca ulice in zavili na desno. Od hlastnega gibanja in sopihanja se je tresel najin pogled na hišo, kakor skozi kamero, tesno za petami ubežnika, ki teče za življenje. Ne, ta dva Indijančka ne bosta kar tako padla, sem si ponavljala v mislih. In res! Že sva se ustavili pred ograjo hiše, v kateri sva živeli zadnje leto in pol. Samo še težka železna vrata je bilo treba odpreti. Z njimi se je spoprijela mama, jaz pa sem sklonjena, z rokami opirajoč se na stegna lovila sapo. V prsih me je peklilo, pa ne od teka, saj sem bila razredna prvakinja v šprintu in krosu, ampak od strahu pred pregonom, katerega vzroka nisem poznala.

“Prostitutke!!!! Proklete prostitutke!!!”

Od njegovega kričanja sem zaledenela, čisto vsa. Z leve se je bližal oče, očitno je že zdavnaj parkiral avto nekaj metrov stran in naju je čakal v zasedi pod sosedovim drevesom. Seveda je ugotovil, da bo najlažje, če naju preprosto počaka pred vhodom na dvorišče, kajti v hišo sva lahko prišli samo skozi ta edini vhod.

Za trenutek sem pozabila, kje sem in kaj se dogaja, ker sem si *morala* oddahniti od novega zdrsa v grozo. Mama je nemočno suvala v težka vrata. Zavedala sem se, da se zaman spopada z vrati, ki se odpirajo navzven, a v tistem trenutku tega nisem zmogla izreči. Pomislila sem celo, da bi rekla kar očetu, naj ji pomaga odpreti vrata, saj sem tega večera preizkusila že cel kup nesmislov.

Nisem vedela, kaj bo zdaj. Kaj bi se moralo zgoditi, če nekdo vpije nate, da si prostitutka? Teža te besede se mi je zdela tako velikanska, da se ji je moj um absolutno zoperstavil in nenadoma nisem več vedela, kaj pomeni in komu je namenjena. Če bi naju zmerjal s kurvami, bi vedela, kaj je to, in bi se laže znašla. Še zmeraj bi obstajala možnost, da je to butast, pijanski hec, na katerega bi v treznosti vsi pozabili. Prostitutke pa so s ponavljanjem zvenelega vse bolj določeno, preračunljivo in natančno. Tega se ne vpije zato, ker bi te nekdo hotel grobo žaliti in prestrašiti za naslednjih dvajset noči nemirnega spanca, ampak zato, ker ti želi, da to postaneš in – čez leta dokažeš, da zmerjanje ni bilo zaman, ampak je imelo neko sprevrženo, a skorajda preroško logiko.

Mami se je končno posrečilo odpreti vrata navzven. Medtem sem ugotovila, da je zmerjanje s prostitutkami najkrajša razdalja, na katero se nama bo fizično približal. Ko je tako stal tam v temi in naju glasno zmerjal, da je odmevalo med hišami v noči, sem že potegnila črto. To ni bil več on, ki mi je še pred dvema letoma prinesel knjigo o veselju, v dveh minutah izračunal meni nelogično matematično operacijo v šolskem zvezku, mi narisal poljščine za domačo nalogo pri likovnem pouku in po službi peljal Maco na sprehod (sicer zato, da bi se sestal z ljubico, ampak to ni namen tega naštevanja) ter nekega večera, ko je zapuščal lekarno, na nebu videl neznan leteči predmet v obliki cigare, kar je povedal samo meni. Tale možakar tukaj, ki se je majal, rjovel, ne da bi vedel, zakaj, in naju zmerjal s prostitutkami, se že ni nikoli navduševal nad znanstveno fantastiko, tale je le padli Indijanček brez kančka domišljije.

Še ko sva zaprli vhodna vrata v hišo, sva slišali oddaljeno vpitje. Skrbelo me je, da ne bo nehal vpiti do jutra, četudi naju ni več videl. Splazili sva po stopnicah navzgor do svoje sobe, kakor tatici z občutkom krivde in sramu pred drugimi stanovalci.

Drugega dne se je mama lastnici hiše opravičila zaradi vpitja svojega bivšega moža. Vsem podnajemnikom in podnajemnicam je zagotovila, da

sama ni z ničimer sprožila njegovega besa, in obljubila, da se to razgrajanje ne bo več ponovilo, čeprav smo vsi vedeli, da kaj takega ni mogoče obljubiti za nekoga drugega.

Proti večeru sem mamó morala vprašati, zakaj je vpil na naju, da sva prostitutki. S čim bi bilo to lahko povezano? Ni imela odgovora. Bila je samska, in tudi če ne bi bila, se to njega ne bi več dotikalo. Rekla je, da ni nobenega razloga za tako nizkotno zmerjanje, razen da je oče norčast. Sama sem potrebovala razlago. Tolažila sem se s tem, da morda le obstaja kak razlog, le da mi ga mama noče izdati. Rekla sem ji, da me je zdaj strah hoditi k stari mami v tisto hišo, ki je bila nekoč moj dom, zdaj pa sta bila pasja uta in kurnik prazna. Prav tako me je bilo strah, kaj bom počela z avgustom, če ne bom več obiskovala hiše in vrta na svoji mali ulici. Takrat se je mama malce razjezila name, naj vendarle malo pomislim, da tam, kjer jaz sanjam, da je nekakšen moj dom, ni več nobene žive stvari, ki bi človeka razveseljevala, samo dva tečneža, mati in sin, ki naj se kar sama pogrizeta med sabo. In da bi bilo za moje počutje boljše, če bi se zadrževala na tem dvorišču ali pa v bližnjem mestnem parku, če že moram biti zunaj na vročini. Skremžila sem se in jokavo ugovarjala, da me bo še naprej zelo strah, kaj bo po tem, ko bo stara mama umrla, saj je zagrozila, da me bo prišla strašit. V resnici me je bilo groza tega, da bo stara mama sploh umrla in z njo moja hiša, ki bo postala predmet cufanja za dediščino, kot je bilo nenehno slišati. Tudi tiste noči sem težko zaspala, ker je bilo zame kar naenkrat konec poletja, september pa še ni bil tu. Za trenutek sem si predstavljala svojo staro mamó in očeta, kako se kakor zombija iz filmov spopadata na dvorišču, se grizeta do krvi in si trgata ude, ne da bi to zares poslabšalo njuno stanje, in slednjič omahneti na moje prazno pokopališče, ki ni več namenjeno počitku.

Ves avgust sem hodila v kino vsak drugi dan. Saj bi hodila vsak dan, ampak to je bil mali kino v malem mestu s skromnejšim sporedom. Filmi so se praviloma menjali na dva ali tri dni. Med tednom so vrteli zahtevnejše drame in kriminalke z zapitimi detektivi, v petek in nedeljo pa izmenično Jamesa Bonda, Brucea Leeja, grozljivke in pozno zvečer erotiko za polnoletne. V soboto ni bilo kinopredstav. Morda sta moja mama in gospa Gabi, lastnica stanovanjske hiše, ravno zato neke žalostne sobote, ki je vremensko napovedovala skorajšnji konec poletja, pripravili pozno kosilo, ki se mi je zdelo sumljivo svečano. Ko nam je gospa Gabi postregla z doma pripravljeno torto, je kakor mimogrede omenila, da je bil njen pokojni mož pogosto pijan in prepirljiv in takrat jo je rad zmerjal s kurbo in vlačugo. Zdaj ji je bilo za vse to vseeno. Hotela je povedati,

naj pozabimo na vse te zmerljivke. Hudomušno se je nasmehnila, nam natočila za tri prste sladkega vina v kozarce z dolgimi peclji ter iz predala vzela škatlico, ovito v darilni papir. Z mamó sta se spogledali, napeti od skoraj otroškega pričakovanja.

“Škatlica je zate!” sta rekli. “Za tvoj god.”

Odprla sem jo s tresočimi se rokami. A nisem še vedela, kaj mi je. V lični škatlici iz temnega lakiranega lesa je bilo deset lepo izrezljanih figuric Indijančkov.

“Moj mož jih je naredil pred mnogimi leti,” je rekla gospa Gabi. “Ko je bil trezen, seveda, in je imel mirne roke. Shranila sem jih, a ne vem, kaj bi z njimi. Ti imaš pa rada kriminalke, kajne? Deset malih Indijančkov je zate!”

Rada sem imela tudi svoj god v avgustu, ki ga je priznavala in slavila samo moja stara mama, ko je bila še zdrava in manj zagrenjena. Pogrešala sem ta god. Tiste sobote pa sem zanj od mame in gospe Gabi dobila torto, male Indijančke in še majhen vrt ob studencu. Bil je celo delno ograjen, kar bi se mi moralo zdeti imenitno. Mama je gospe Gabi omenila, da rada delam z zemljo, zakopavam najdene mrtve živalice in sadim solato, koruzo in fižol na preklah.

Takoj sem šla ven, pogledat svoj novi vrt, ker sta ženski, ki sta me tolažilno obdarovali, to pričakovali. Mali vrt na tujem ozemlju je bil obdan z ozkimi lesenimi deskami, ki so ga razmejevale od pravega vrta in po katerih se je dalo tudi hoditi. Živalskemu pokopališču sem se pred kratkim odpovedala, zdaj pa si nisem več želela niti prave gredice z vrtninami.

V zatonu mračnega, deževnega dne je skozi oblake prodiralo nekaj oranžnih žarkov jesenskega sonca in prst je dobila tisto temno, rdeče rjavo barvo Macine dlake, še posebej, kadar je bila spuščena in se je nagajivo zapodila po sveže pograbljeni in posejani gredi. Takrat je stara mama dvignila lopato in med smehom zagrozila tej prekleti psici, da jo bo preklala na dvoje, da jo bom lahko dvakrat zakopala poleg tistega svojega mrtvega krta. Smejali sva se. Naslednjega dne je bil moj god. To je bilo pred tremi leti.

Pokleknila sem na košček vrta, ki ga je zame prekopala in pograbila gospa Gabi. Prst je bila čisto rahla. Odprla sem škatlico z Indijančki in prvega zakopala za starega očeta. Drugega za psico Maco. Tretji je bil že pripravljen za staro mamó, ki bo umrla čez leto dni. Poleti.

Vsi mali Indijančki so bili že pripravljeni. Drug za drugim. Ko bo šel v zemljo še deseti, me ne bodo več strašili, ker bo konec tega filma.